

ПРАВИТЕЛЬСТВЭ ТЕЛЕГРАММ

Адыгэ Республикэм и Президентэу А.К. Тхьаклушынэм фэкIо

Лъытэныгъэ зыфэсшIырэ Аслъан Къытэ ыкIор!
Щылэ мазэм и 27-м Ленинград шхъафит зашIы-
жыгъэр ильэс 66-рэ зэрэхъугъэр хэдгъэуэфыкIыгъ.

Санкт-Петербург дэсхэм ацIэкIэ шхуирегион шы-
псэурэ ветеранхэм, блокадникхэм, тылым шылэжы-
гъэхэм здытимэфэкIымыкIэ сафэгъушIо!

Ленинград къэзыухъумагъэхэм ыкIи блокадэ ашIыгъэ
къалэм шыпсэугъэхэм лIыхъужыныгъэхэм зэрэхэлъы-
гъэр, гукIочIэхэм зэрялагъэр дэгъоу къэлэгъуагъ. Ахэм
апэкIэ ушэтынышхэхэр къыкIыгъагъэх, ау текIоныгъэр
къыдахынымыкIэ ахэр къэзыгъэуцун зи шылагъэн. Къа-
лэр блокадэ зашIыгъэгъэ мэфэ 900-м шыщ нэпчэ та-
рихъым хэхъагъ гукIочIэхэм зыщырялэгъэ, къалэм, хэ-
гъэгъуи ащыфэгъышхыкIыгъэхэм лъэхъанкIэ.

Ленинград къызтэнэжынымыкIэ зэрэхэгъэгоу къы-
делагъ. Ти Родинэ ирегион нстэуми ялыкIомэ къалэр
къаухъумагъ. «Чышхэм къырашхыгъэ», Ладонскэ хы-
къумэмкIэ гъомылапхэхэр къэдзыхэгъэ къалэм къы-
лагъэIэсшыгъэхэм. Ленинград шыщхэу агъэкошхы-
гъэхэр нэмыкI къалэхэмрэ хэкIухэмрэ ащыпсэухэрэм
яунагъохэм арагъэблагъэщыгъэхэм, блокадэм илэхъан
кIэлэцIыкIу ибэ нэбгыри 100 пчъагъэхэр апIунхэу унэ-
гъуакIэхэм аштэгъагъэх.

1944-рэ ильэсым ищылэ мазэ ыуж тешIэгъэ уахъ-
тэм емылгытыгъэу блокадэ ашIыгъэгъэ Ленинград
къэзыухъумагъэхэу, тылым иIофышIэхэу нэмыкI къа-
лэхэм, республикэхэм, хэгъэгъухэм ащыпсэухэрэр зы-
кIи тшыгъунышхыгъэхэм. Ленинград къызтэнэжыны-
мыкIэ ыкIи пным текIонымыкIэ IэпыIэгъу къыфэ-
хъугъэхэр сыдыгъуи тыгу илгышхыгъэх.

Ленинград блокадэ зытырахыжыгъэ мафэр зи-
мэфэкIэу зылытэрэ нстэуми шхъащэ ин афэтэшIы.

Ветеран, блокадник нстэуми псауныгъэ пытэ, шы-
IэкIэ-псэукIэ дэгъу яIэнэу, апэблагъэхэм ягуфэгъэныгъэ
щымыкIэнхэу тафэлъаIо.

Санкт-Петербург и губернаторэу
В.И. МАТВИЕНКО

«Нэбгырэ пэпчэ тыналэ тедгъэтын фае»

УФ-м и вице-премьерэу Александр Жуковым тыгъуа-
сэ видеоконференцие зэхыщагъ. Непэрэ мафэхэм
яхъулэу IофшIапIэ зымыгъотыхэрэм алъэныкъокIэ
Iофхэм язытет зэгъэшIэгъэным, гумэкIыгъоу къэуцухэ-
рэр дэгъэзыжыгъээнхэм апае зэшIохыгъэн фаехэм
Iофтхьабзэр афэгъэхьыгъагъ. Ащ хэлэжыагъ Адыгэ
Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан.

Александр Жуковым къызэрэ-
хыгъэшыгъэмкIэ, экономикэ кри-
зисым цыкIу-цыкIоу къэралы-
гъор къыхэкIыжы. Арэу шыт
нахъ мышIэми, IофшIапIэ зымы-
гъотыхэрэм алъэныкъокIэ Iоф-
хэм язытет уигъэрэзэнэу шыгъэп.
Джырэ лъэхъан IофшIапIэ зымы-
Iэу Урысыем шагъэуэфыгъэхэм
япчъагъэ нэбгырэ миллиони 6,2-рэ
мэхъу, 2010-рэ ильэсыр къызыха-
гъэм къыщегъэжыагъэу а пчъагъэм
джыри нэбгырэ мин 35-рэ фэдиз
къыхэхъуагъ. 2009-рэ ильэсыр
пштэмэ, мы категориэм хэхъэрэ
цыфхэм IэпыIэгъу афэхъугъэным
пае сомэ миллиард 38-м ехъу
субъектхэм афатIупшыгъэ, ащ шы-
щэу агъэфадагъэр сомэ миллиард
33,4-рэ мэхъу. Федеральнэ про-
граммэм дакIоу субъектхэм аща-
штэгъэ программэхэм яшIуагъэкIэ,
кризисыр къэмысызэ IофшIапIэ
зэрагъэгъотыгъэ цыфхэм япчъагъэ,
блэкIыгъэ ильэсым егъэпшагъэмэ,
фэдитфыкIэ нахъыбэ ашIын алъэ-
кIыгъ. Джащ фэдэу предпринима-
тельствэ цыкIум зегъэушъомбгъу-
гъэным пае федеральнэ гупчэм
къытIупшыгъэ сомэ миллиарди
7-м ехъурэр зищыкIагъэм пэIуа-
гъэхъагъ. Къыблэ федеральнэ шъо-
лбырэр пштэмэ, нэбгырэ мин
30-м ехъумэ ежъ яIофшIапIэхэр
къызыIуахынхэ алъэкIыгъ. Про-

граммэхэр тэрэзэу гъэфадагъэхэ
хъумэ, кIэху дэгъухэр къатынхэ
зэралъэкIышхытэр мы шысэм дэ-
гъоу къегъэлъагъо. Ау IофшIапIэ
зымыгъотэу Урысыем исыр джы-
ри зэрэмымакIэр А.Жуковым къы-
хыгъэщыгъэ, ахэм яфэIо-фашIэ-
хэр зэшIохыгъэ хъунхэр пшъэрэ
шхъаIэу зэрэщытыр къыгъэнэ-
фагъ.

— УФ-м и Президентэу Дмит-
рий Медведевым сызыIокIэм ана-
хъэу сыналэ зытэгъэтын фэе лъэ-
ныкъоу къысфигъэнэфэгъагъэр
IофшIапIэ зымыгъотыхэрэм япчъа-
гъэ нахъ макIэ шыгъэныр ары, —
къыIуагъ зэфэхьысыжыхэр къы-
шIызэ Тхьаклушынэ Аслъанэ. —
А лъэхъаным IофшIапIэ зымыIэхэм
япчъагъэ проценти 4,4-рэ хъушхы-
гъэмэ, джы ар проценти 2,5-м нэс
къедгъэIыхын тлэкIыгъэ. УФ-м
исубъектхэр пштэхэмэ, тиреспу-
бликэ закъу ары лэжъапIэмкIэ чы-
фэ зытемылгыгъэр, а лъэныкIор
тапэкIи гъэпытэгъэным тыналэ те-
тэгъэты. АщкIэ Адыгеим иIофхэм
язытет уигъэрэзэнэу шыт нахъ
мышIэми, ащ тыкышхымыуцоу
ыпэкIэ тылгыкIотэн гухэлэ тIл.
IофшIапIэ зымыгъотырэ процен-
титIум къыхиубытэрэ нэбгырэ
пэпчэ тыналэ тедгъэтын фае.

АР-м и Премьер-министрэ игуа-
дзэу Алексей Петрусенкэм къы-

зэриIуагъэмкIэ, IофшIапIэ зымы-
Iэхэу республикэм шыпсэухэрэм
IэпыIэгъу афэхъугъэным пае 2009-
рэ ильэсым федеральнэ бюджетым
сомэ миллиони 117,7-рэ, респу-
бликэ бюджетым сомэ миллиони
6-м ехъу къатIупшыгъэ ыкIи а зэ-
кIэри агъэфадагъ. АР-м и Прези-
дентэу Тхьаклушынэ Аслъан уна-
шъоу ышIыгъэм диштэу кризи-
сым илэхъан цIыфыбэ зыщылэ-
жырэ предприятиехэм, органи-
зациехэм IэпыIэгъу афэхъугъэныр
АР-м и Правительствэ ипшъэрэ
шхъаIыгъ. Обществэнэ IофшIапIэ
хэм, ежъ иIофшIапIэ къызыIуахы
зышIоигъохэм, сэнэхъатыкIэ зэзы-
гъэгъотынэу фаехэм, нэмыкI лъэ-
ныкъохэмэ апэIухъан фэе ахъ-
щэр икIу фэдизэу алэкIагъэхъагъ.
2010-рэ ильэсым а IофшIапIэ
джыри республикэм шылэгъэ-
кIотэшт. Агъэнэфэгъэ программэ-
хэр шыIэныгъэм шыпхырышхы-
гъэнхэм пае тызыхэт ильэсым фе-
деральнэ гупчэм сомэ миллиони
114,9-рэ, республикэ бюджетым
сомэ миллион 14,5-рэ къатIуп-
шышт. А пчъагъэр джыри нахъы-
бэ ашIын гухэлэ яI. Къыхэгъэщы-
гъэн фае къэралыгъо IэпыIэгъу
къызэрэтыхэу, IофшIапIэ къы-
зэIуахырэ предпринимательхэм
ежъхэм анэмыкIэу IофшIапIэ зэра-
гъэгъотырэ нэбгырэ пэпчэ тель-
тагъэу ахъщэ IэпыIэгъу къэралы-
гъом къызэрафатIупшышхытэр.

Зигугъу къэтшIыгъэ програм-
мэм игъэцэкIэн 2010-рэ ильэсым
ищылэ мазэ республикэм шыра-
гъэжыагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр А. Гусевым къытыри-
хыгъэх.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

2009-рэ ильэсым ия IV-рэ квартал
урыпсэунымыкIэ анахъ ахъщэ макIэр
зыфэдизым игъэуэфын ехъылагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм
урыпсэунымыкIэ анахъ ахъщэ макIэр зыфэдизыр шы-
гъэуэфыгъэным ехъылагъ» зыфиIорэм тегъэпсыхъагъэу
Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет унашъо
ешIы:

1. 2009-рэ ильэсым ия IV-рэ квартал урыпсэунымыкIэ
аныхъ ахъщэ макIэр мыщ фэдизынэу гъэнэфэгъэнэу:

1) нэбгырэ тельгытэу — сомэ 4393-рэ;
2) Адыгэ Республикэм шыпсэурэ цыфхэр социальнэ-
демографии куп шхъаIэхэмкIэ зэтеуыгъэхэу:

а) Iоф зышIэхэрэм — сомэ 4687-рэ,

б) пенсионерхэм — 3696-рэ,

в) кIэлэцIыкIухэм — сомэ 4383-рэ.

2. Официальнэу къызыхаутырэм ыуж мэфэ 10 зы-
тешIэкIэ мы унашъом кIуачIэ илэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу
КЪУМПЫЛ Мурат

къ. Мыекбуапэ,
мэзаем и 1, 2010-рэ ильэс
N 15

ПСЫР КЪЫДЭКЫНЫМ ИЩЫНАГЪО ШЫНЭП

Адыгэ Республикэм и Шапсыгъэ псыгыгъыпнэ къыхиубыгъэр псэуальтэхэм ягъэклэжын пэлухъанэу мы ильэсым федеральнэ гупчэм сомэ миллион 71-рэ къытлупшы-нэу рихъухъагъ.

Гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ Федеральнэ программэу «Урысыем ильэпкъ байныгъэклэ алъыгъэрэ чыгухъу мэкъумэш мэхъанэ зилэхэр 2006 — 2010-рэ ильэсхэм ыкнэ 2012-рэ план чэзыум нэс зыпкъ зэрэрагъуэджыгъыгъэр ыкнэ къызэрауахъумэштхэр» зыфиорэм тегъэпсыхъагъу Урысые Федерацием и Правительствэ 2009-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 30-м ышлыгъэ унаштом тетэу а ахъшэр къатлупшыгъ.

Непэкнэ Урысые Федерацием мэкъу-мэщымкнэ и Министерствэ иунасу шыт Шапсыгъэ псыгыгъыпнэ Адыгейм ис цыфхэмкнэ шынагъоу шытэп. Псыгыгъыпнэ псыр къыдэмыкыным фытегъэпсыхъагъу илэхэр гухыгъэх, дамбэхэр къылуауынхэм ищынагъуи шытэп. 2013-рэ ильэсым ехъулэу игъэклотыгъэу псыгыгъыпнэ игъэклэжын аухыгъ.

1939 — 1952-рэ ильэсхэм Краснодар икхъхъэпнэ лэныкыоклэ псыхъоу Пшызэ исэмэгъу лэныкыоклэ гъэзагъэу, нахъ тэрэзэу къэплон хъумэ, псыхъоу Афыпс

ихэлъэджыпнэ дэжэ шашыгъэгъэ Шапсыгъэ псыгыгъыпнэу псыхэр къызшыдэклэхэрэм ильэхъан мэхъанэшхо зилагъэр цыф псэу-плэхэу ащ къыпблагъэхэмкнэ лъэшэу шынагъоу мы аужырэ ильэсхэм хъугъэ. Псыгыгъыпнэ псыр къыдэккымэ, Адыгеймрэ Пшызэ шьолъырырэ аубытырэ чыпнэ-шхом къатеон ылъэкыштыгъэ.

1997-рэ ильэсым къысгъэгъэ-жыгъэу мы гумэкыгъэу Иофыр зэшомыхыгъэу къэнэжыгъыгъэ: Урысые Федерацием финансхэмкнэ и Министерствэрэ Адыгэ Республикэм и Правительствэрэ здегъэштэныгъэ зыхэлъ хэккыпнэ амалхэм къафэклон алъэкыштыгъэп, псыгыгъыпнэ ипсылушлэу зэщыкхонэу фежыгъэм епхыгъэ Иофшлэхэм мылкъу гъэнэфагъэ ящыклагъэу шытыгъ. Ащ къы-хэккы Урысыем и МЧС УФ-м и Правительствэ ыпашхъэ псыгыгъыпнэ амыгъэфедежыным илофыгъэ къышылэтыгъагъ. Адыгейм изакъоу а Иофыгъор зэшлуиын ылъэкыштыгъэп, сыда помэ игъэклотыгъэу, лэныкыо пстэури къызэлъиубыгъэу гъэк-лэжыгъэным мылкъушхо ищы-клэжыгъэ.

Адыгэ Республикэм и Презид-ентэу Тхыаклушынэ Аслъан по-

литикэу зэрихъэрэм ишлуагъэкнэ 2008-рэ ильэсым къысгъэгъэ-жыгъэу ар зэшлохыгъэ хъугъэ. Урысые Федерацием мэкъу-мэщымкнэ и Министерствэ гухъ-сыгъэ пшызэрылым тетэу псыр псыхъоу Пшызэ хатлупшыхъаным фытегъэпсыхъэгъэ аварийнэ псэуальтэм ишын ипроект зыхагъэу-цуагъ. Непэкнэ затворхэр зэкнэ лэтыгъэхэу ар агъэфедэ. Псы-лушлэу шыцэу километрэ пшыкытлэу апэрэ чэзыум телъы-тагъэу проектым къызэрэдилыгъ-рэм тетэу зэтырагъэпсыхъагъ. Псыдэгъэчыпнэу джыркнэ шылэм зы секундэм къыклоцлэ псы кубо-метрэ 385-рэ дэккы, клэу ашыгът псэуальтэм къыдэлыгъэ зы секун-дэм къыклоцлэ псы кубометрэ 415-рэ дэчыныу. ОАО-у «Зару-бежводстрой» зыфиорэм и Адыгэ къутамэ илофышлэхэм псылушлэу шыцэу километри 5-мэ ягъэцэклэжын зэшлуахы, джаш фэдэу псыдэгъэчыпнэклэм ишынэ буж итхы.

Псыгыгъыпнэ къыхиубыгъэр псэолэ пстэуми ягъэклэжын ипроектэу зыхагъэуцуагъэм сомэ миллиард 1,8-рэ фэдиз пэлу-хъагъ.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-къулыкъу

КЪЫФЭГУШЛУАГЪЭР БЭ

Ильэсыбэрэ лэнэтлэ зэфэшхъафхэм алутэу Адыгэ хэ-кум ыкнэ Адыгэ Республикэм хэхъоныгъэу ашыгъэхэм зилахышлу ахэзышыхъэгъэ Лэупэкнэ Аслъан ыныбжы ильэс 80 зэрэхъугъэр тыгъуасэ игъэклотыгъэу къалэу Мыекъуапэ шыхагъэунэфыкыгъ.

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхыаклушынэ Аслъан шуфэс тхыгъэу Лэупэкнэ Аслъан къыфаригъэхыгъэм къышчло Иофшлэхэм фэлэпэласэу, зэхэщэкнэ талант хэлъэу, зыдэлажыгъэрэр гъэхъагъэ ашыным къыфилэтынхэм фэхъазырэу ренэу зэрэщытым фэшл Иоф дэзышлагъэхэм ыкнэ ичылпэгъухэм лыгътэныгъэ ин зэрэфашырэп. Гъэ-хъагъэу Иофшлэхэм къышдыдихыгъэхэм афэшл орден-хэу «Шытхъу тамыгъэр» ыкнэ «Народхэм язэкъош-ныгъ», медалэу «Адыгейм и Шытхъузеух», АР-м и Парламент и тамыгъэу «Закон. Пшызэрыль. Цыфыгъ» зыфи-лохэрэм, фэшхъаф наградэхэу къыфагъэшшоагъэхэм къаушыхъаты ащ зэшлуиыхыгъэ пстэуми осэшхо зэрэфашырэп.

Джаш фэдэу зэхэхъэм Лэупэкнэ Аслъан юбилей фэшл лъэшэу ягуапэу къызшыфэгъушлохэрэ, тапэкнэ псауныгъэ пытэ илэу бэрэ шылэнэу къызшыфэлълохэрэ шуфэс писъмэхэу АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм, къалэу Мыекъуапэ, Теуцожь районым, Адыгэ-къалэ, Кошхъэблэ районым ядминистрациехэм япашхэм, Адыгэ Республикэм иллыклоу Краснодар краим шылэ Мамыекъо Кимэ къыфагъэхыгъэхэр къышчыратыжыгъэх.

Лэупэкнэ Аслъан къызшыфэгъушлохэу къыфагъэхыгъэ шуфэс тхыгъэхэм ыкнэ телеграммэхэм ащышых УФ-м и Къэралыгъо Думэ и депутатэу Хьаджэбыекъо Руслан, АР-м и ветеранхэм я Совет итхъаматэу Генрих Барташук, Адыгейм и Апшъэрэ Суд итхъаматэу Трахъо Аслъан, ильэ-сыбэрэ Иоф дэзышлэгъэхэ Владимир Мельниковыр, Бэрэ-тэрэ Аскэр, ичылпэгъухэм ацлэкнэ Хъанэхъу Къадырбэч зыклэжыгъэхэр.

Юбилей зэхэхъэм Лэупэкнэ Аслъан гушылэ фабэу къышчыфалагъэр бэ. Ащ ипэгъоклэу зэкнэ къыфэгъу-шлуагъэхэм ыкнэ къэклолагъэхэм лъэшэу зерафэразэр юбиярым ариуагъ.

ЛІХЪУСЭЖЪ Хьаджэртбый.

КЪЭБАРЫКІЭХЭР

Тарихымрэ тигупшысэхэмрэ

МЫЕКЪУАПЭ ДГЪЭДАХЭЗЭ, ТЫКІЭУПЧІЭ

Мыекъуапэ инепэрэ мафэ зэрэтлэгъурэм фэгъэхыгъэ къэгъэлъэгъонхэр Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей шэклох.

Тыкбалэ итарихъ нахышлоу зэдгъэшлэным, лъэхъаным диштэу зэхъокыныгъэу фэхъу тшолгъомэ татэгущылэнэу тафай. Музейм къышчызэлуахыгъэ къэгъэлъэгъоным дирек-торым игуадзэу Шэуджэн Налмэс къы-зэрэщилуагъэу, зэхэщакломэ тарихыр нахъ куоу зэрагъашлэ ашлоигъу. Мыекъуапэ ехыллэгъэ ижырэ кэбархэр, къалэм ине-пэрэ ыкнэ инеушрэ шылакнэ зэралэгъумэ ашлоигъо еплъыкнэхэр музейм илофышлэхэм алъагъэлэсмэ ягопэшт.

Мыекъуапэ идэхъапнэхэм ятеплэ зэблэ-хъугъэным, адыгабзэкнэ урысыбзэкнэ къалэм ыцлэ ахэм атетхэгъэным, нэмыкнэхэм тигъэзетеджэхэр къаклэлълэх. Мыекъуапэ ине-ушрэ мафэ тарихым зэрэпхыгъэр къы-далытэзэ, Лъэпкъ музейм кэбарэу лъа-гъэлэсыхэрэм «Адыгэ макъэм» лъыплтэхэр-р ащыдгъэгъозэштхы.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

Сурэтым итыр: Лъэпкъ музейм идирек-тор гуадзэу Шэуджэн Налмэс Мыекъуапэ фэгъэхыгъэ кэбархэр тарихыр зышлогъэшлэгъонхэм къафелуатэ.

ЦЫФХЭМ ЗАЛУАГЪАКІЭ

УФ-м исуд приставхэм якъулыкъу АР-мкнэ и Гъэлорышлэпнэ цыфэу при-ставхэм ялэпылэгъу зыщыклагъэу къеуаллэрэр маклэп. Джаш фэдэу юри-дическэ лицэхэм аделэнхэу лъэлъу тхыгъэхэр къагъэхых. Ахэм ялофы-гъохэр игъом ыкнэ икхъоу зэхэфы-гъэнхэр анахъ пшызэрыль шъхъалэу Гъэлорышлэпнэ илэхэм ащыгъ.

2009-рэ ильэсым пстэумкнэ нэгъырэ 793-рэ къаоллагъ. Ащ ыпэрэ ильэсым а пчъагъэр зэрэхъуштыгъэр 781-рэ. Къырахыллэгъэ тхъаурыхъ тхыгъэхэм ащыцэу 74-р алиментхэм япхыгъ, Иофшлэпнэклэ зэмызэгъыныгъэхэм афэгъэхыгъэу 3, псэупнэ Иофхэмкнэ ащ фэдиз, зэрарэу къарахыгъэр къы-зэрамышчыныжыгъэрэм епхыгъэу 60, ахъшэр къазэрарамыгъыжыгъэрэмкнэ — 55-рэ, нэмыкнэ Иофхэмкнэ — 54-рэ.

Нахыбэу суд приставхэм къауа-

лэхэрэр организацие зэфэшхъафхэм ялофышлэхэр арых. Ащ фэдэу 2009-рэ ильэсым тхъаурыхъ тхыгъэ 318-рэ къырахыллагъ. 2008-рэ ильэсым егъэ-пшагъэмэ, процент 24,7-кнэ ар нахыбэ хъугъэ. Дунэе экономикэ кризисыр ары ащ ушъхъагъу шъхъалэ фэхъугъэр.

Тхъаурыхъ тхыгъэу къагъэхыгъэр нахъ маклэ хъуным фэшл цыфхэм залуагъэкнэ нахъ тэрэзэу суд при-ставхэм къыхахыгъ. Ащ Иофхэр нахъ къегъэпсынклэх, икхъоу ыкнэ тэрэзэу зэхэфыгъэнымкнэ ишлуагъэ къэкло. Блэкыгъэ ильэсым пстэумкнэ нэгъырэ 661-рэ Гъэлорышлэпнэ къэклолагъ. Ахэм ащыцэу нэгъырэ 217-м Адыгейм ипристав шъхъалэ ежы ышъхъэкнэ залуиыклагъ, 444-м ащ игуадзэхэм-рэ подразделениехэм япристав шъхъалэхэр адэгущылагъэх. Ащ имызакъоу, Гъэлорышлэпнэ ипашхэр

районхэмрэ къалэхэмрэ Иоф ащызы-шлэрэ отделхэм ащэлэх, цыфхэм залуагъаклэ.

Цыфхэм организациехэм суд приставхэм нахыбэу цыхъэ къа-фашыным, нахъ зэпэблагъэу зэдэлэ-жъэнхэм, мырзэныгъэ ялэмэ, пристав-хэм законыр аукуагъэу рихылла-гъэхэмэ, шъхъэхыгъэу къалон алъэ-кыным афэшл чэш-зымафэм къыклоцлэ зэпымыоу Иоф зышлэрэ «цыхъэ-шлэгъу телефонэу» 57-14-52-р зи-номерыр къызыфагъэфедэ. Кыхъэд-гъэщмэ тшолгъор УФ-м исуд приставхэм АР-мкнэ и Гъэлорышлэпнэ тхъаурыхъ тхыгъэхэм ямызакъоу, цыфхэр ялофшлэн ыгъэразэхэу ар къызышыралотыкыр тхыгъэхэри мымаклэу къызэрэфагъэхыгъэр ары.

УФ-м исуд приставхэм якъулыкъу АР-мкнэ и Гъэлорышлэпнэ ипресс-къулыкъу

Пенсиехэмкнэ фондым шъуцегъэгъуазэ АДЫГЕЙМ И ПЕНСИОНЕРХЭМ ЯЩЫНЭКІЭ АМАЛХЭМ АХЭХЪУАГЪ

Зэрахъэгъэ Иофыгъохэу ыпшэкнэ къышчытлуагъэхэм яшлуагъэкнэ Иофшлэхэмкнэ пенсие гурытыр сомэ 1465-рэ чыпчы 27-кнэ е процент 35,8-кнэ нахыбэ хъугъэ ыкнэ сомэ 5562-рэ чыпчы 4-м нэсыгъ, Иофшлэхэмкнэ ныбжыым телъытэгъэ гурыт пенсие сомэ 1547-рэ чыпчы 58-кнэ е про-цент 35,2-кнэ нахыбэ хъугъэ ыкнэ сомэ 5974-рэ чыпчы 96-м нэсыгъ.

А пчъагъэхэр тиреспубликэ мырэуштэу шыгъэпсыгъэх:

	2008-рэ ильэсыр	2009-рэ ильэсыр
къалэу Мыекъуапэ	сомэ 5853,35	6250,00
Адыгэ-къалэ	сомэ 5094,41	5494,90
Джэджэ районым	сомэ 5469,13	5812,30
Кошхъэблэ районым	сомэ 5109,63	5465,49
Красногвардейскэ районым	сомэ 5318,87	5679,26
Мыекъопэ районым	сомэ 5479,23	5825,39
Тэхъутэмыкыое районым	сомэ 5667,31	6072,74
Теуцожь районым	сомэ 5057,83	5406,38
Шэуджэн районым	сомэ 4983,36	5368,46

Хэгъэунэфыкыгъэн фае 2009-рэ ильэсым тыгъэгъа-зэм и 31-м ехъулэу Иофшлэхэмкнэ пенсие гурытыр къызтэныкыгъэ ильэсым ия 3-рэ квартал пенсионерыр зэрэпсэун ылъэкышт ахъшэ анахъ маклэу тиреспубликэ шагъэуцуагъэм фэдизрэ ныкборэкнэ нахыбэ зэрэхъу-гъэр, Иофшлэхэмкнэ ныбжыым телъытэгъэ пенсие гуры-тыр фэди 1,6-кнэ ащ зэрэшлокыгъэр.

ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ ипресс-къулыкъу.

ЛЪЭГЪО НЭФ

Тизэдэгущылэгъухэр

«СЫДРЭ ЛЪАГЪОКІЭ ШІУМ СЫФЭКІОН?»

урысыбзэкіэ кыдэкыгъ. АщкІэ авторым епэсыгъэу, ифэшъуашэу алыгъи, тхылым Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо премие кыфагъэшъошагъ. Гузэрэлышъутагъэу, зигугъу къэсшІырэр усаклоу Къуикъо Шыхъамбий ары.

Къэлэмьр пхъэ Іашэн нахы кІочІэна?

Мэстанэм идышъэ Іуданэ чІинэна?

Сырэ лъагъокІэ шІум сыфэкІон?..

Хъазаб зытефагъэм сыфэлъІон.

Ным иадыгъбзэ мэкъэ шъэбзэ гъэтІылыгъ зэкІэ кызыщжагъэр. Адыгэ художественнэ псалъэм идэхэгъэ гъэшІэгъоньыгъэ зэхезгъэшІагъэр ары. Лидэ икІэсагъ лъэшэу мызэу-мытІоу, ренэу тхакІохэм ятхыгъэм ымакъэ Іоу яджэныр, ежъ фэдэ гъунэгъу бзылфыгъэхэр, нахыжыІохэр ахэм аригъэдэ-Іунхэр. Шъэожьыеми а зэкІэ ыльэгъущыгъ, зэхихыштыгъ. КІалэм ебгъэлъэгъурэр арыба ишысэр! Джащыгъум кІэлэцІыкІум ыгулгъачІэ зыгорэ кышчытІэмэуагъ. Хъау-хъау — бзыоп, мэкъэ шъэф ІэшІоу «поэзиекІэ» заджэхэрэр ары.

Ащ ыуж къэхъугъэ-къэшІагъэхэм ягугъу тизэдэгущыІэгъу кышчытыгъэдзэжышты. Сэ кІэкІэу къасломэ сшІоигъор ары: а кІэлэцІыкІур ины хъугъэ, еджагъ, гъэсагъэ хъугъэ, лъагъо ышІыгъ.

1987-рэ илъэсым усаклом напэрэ поэтическэ тхылэу «Мазэм инэф» зыфилорэр къыдэкІыгъ, ащкІэ гу зылыаригъэтагъ. Адыгэ литературэм зы кІочІакІэ кызырэрэхъуагъэм ар ишыхыатыгъ. Творческэ гуфэблэныгъэ иным нэмыкІ тхылтхэри кыдэ-кІуагъэх: «ГъашІэр псыкъе-фэх», «ГучІэм илъагъу», 2001-рэ илъэсым урысыбзэкіэ «Звезда кочующего неба» зыфилорэр къыхиутыгъ. Мы дгъэкІотэжыгъэ илъэсым, 2009-м — усэ хэшыпыкІыгъэхэр зыщызэгъэкІугъэу «Избранные» зыфилорэр

Зиусэ макъэ шъукІэдэлукІэу зэхэшъухырэр, зигугъэ зафэ ышгъахыгъ кышчыфизыкырэр Къуикъо Шыхъамбий. ГъэшІэ мурадыр къыфзэгъблэгъэрэ творчествэм шъыпкъагъэу усаклом фырилэр мы иса-тырхэми къахэщы.

...Уахътэм лъэукІэтын зыфэсшІышты,

Чыгум гъоу сапэу симы-уджэгъумэ...

поэтическэ мэкъэ лъэш зафэкІэ къэуагъэх мы гушчыІэхэр; лъэпыгъ, шъхъэлэтыгъэу гъэшІэ гъогум ар — усаклор, рэкІо.

КъэзгъэшІэгъэ гъашІэр симылэгъумэ —

ГукъэкІыжъ къэблагъэр нкІыхэм зэфішІышты.

Мэлъыхъо, къэгъоты ежъ ыпсэ зылыгъ гушчысэр, ары усаклом ымэкъэ зафэ зымы хэзымыгъэкІуагъэр.

Усаклоу Къуикъо Шыхъамбий иІ гумэкІи, иІ гушІуагъуи; игушчысэ зышчышсэрэм, бгъэм ишгъэ кызылэокІы:

...Охътэ мыгъом жьызепе-ор егъэгъуащэ,

Цыф гугъапІэу нцІым екІуэжърэм егъэлъащэ,

Гъаблэ мыхъуми гум игугъэ мэмлакІэ,

КуцІ фэхъуштыр зымы-гъотрэм сьд иплъакІэр?

Къуикъом иусэхэм ямызакъоу, ахэм ясатыр пэпчъ Іломи хъунэу зэрэкІочІэшІур, зэрэщэрыор мы шысэу къэсхыгъэхэм нафэ къытфашІы.

Арышъ, ифэшъуаша е имы-фэшъуаша кыфагъэшъошэгъэ

шытхъур пІонэу шымытэу, усаклом ежъ-ежырэу чІыпІэ хэхыгъэ зызэрэригъэуцуагъэр ольэгъу, зэхэошІэ.

Усаклоу Къуикъо Шыхъамбий итворчествэ, дахэу зызыштыгъэ ипоэзие такыпкъырыкІыгъэ, усаклом идунэе гукІоцІ, ицІыф шІыкІэ, игъэлпсыкІэ-хабзэ, игушчысакІэ, цІыфхэм афырилэ гукІэгъур, цыхъэр, нусэхэмкІэ кызырэддэгущыІэу, зыгъэгумэкІэу е зыгъэгупсэфырэр нахъ эдгъашІэмэ ыкІи тхылъеджэхэм афэтІуагъэм тшІоигъоу, мы емыпхыгъэ зэдэгущыІэгъур дэтшІыгъ.

— Уитхылгъэу «Избранные» нтхы зэхъум, АР-м и Къэралыгъо шІухъафтын кыраты-ным ушыгъыгъа?

— Госпремиер сыгуи къэкІыгъэп. Ау илъэс 45-рэ ныбжъ Іыпкъым уит зыхъукІэ, узэ-плъэкІыжъмэ, кышчысынагъэр нахышІу хъуным сыфэягъ. УсэхэмкІэ лъэныкъо заулэ къэзгъэлагъомэ сшІоигъуагъ мэфэкІ мэхъанэр хэлъу; акъылым-рэ губзыгъагъэмрэ зыщызэгъоу-цорэ чъэпхыгъэ нэшанэр кы-хэщыным сыпылтыгъ.

— Шъуиунагъо, уиллакъо, о нтхыгъэ япхыгъэу сыда ушыгъуагъуи цытыр?

— Сятэ шоферыгъ, заом хэлъжагъ. Сянэ опсэуфэ полеводческэ бригадэм шІуанэр ылыгъэу хэтыгъ. ЗэшиплІырэ зы шыпхъур тэхъу. Анахыжыгъ — Къадырбэч, иунагъокІэ Мые-къуагъ цІэпсэу, правительственнэ гаражым иинженер шъхъаІ. СшІу Амърбий — академик, докторышху, нэбгыритІум шІэныгъэм нахъ тыфэгъзагъэу хъугъэ. Нурыет егъашІэм мадэ, мы ІэпІэсагъэр сянэ кыкІэрихыгъ ыкІи кыдэхъу. Аскэрбий — Еджэркёе гурьт еджапІэм иди-ректор.

Тилэкъо лъапсэ Хъаджэ Іляс кышчыжъ. Ащ ыкъом ыкъо Шу-мафэр — тятэжъ. Сэ сятэр — Исмахыл. Ілэкъо чыгыр цыкІоп. Къуикъохэр — еджэр-къуагъ, егъашІэм Еджэркъуагъ дэ-сыгъэх. Хъан-Джэрые итхылгъэу «Записки о Черкесии» авторым кышчыпхыгъэр къуаджэхэм «Къу-икъом икъуаджэ» ыІоу кыххэфэ, джащ фэдэу Новочеркасскэ му-зеим цѣф псышъуагъэу «фляга-воина — Куико» зытетхагъэр чІэслъэгъуагъ.

(ИкІлэх я 6-рэ н. ит).

ПЭНЭШЪУ Хъазрэт

ГУКІЭГЪУ

Іотэжъ

«Адэсых бзылфыгъэхэр урыс чылэхэм».

Н.А. НЕКРАСОВ

ЛэшІэгъум иІэпэ-цыпэ а лъэхъаным зыныбжыгъэхэми ащ фэдэ кІымафэ къамы-шІэжъэу алоштыгъ. Осэу къе-сыгъэр чэу бжъапэмэ къанэ-сыштыгъ. Зэгъунэгъухэр зэхэ-хъанхэм пае мэфэ кІэкІ реным хъанцхэр алыгъхэу цІыфхэм осыр атхъуштыгъ. «Цыфыр цІыфым ишхэпс» зэралорэр къагъэшъыпкъэжъэу, гъогоу зэрэзэхъащтхэр осми чыІэмми къалэкІахыштыгъ. Унэгъуи-тІумэ азыфагу зэзыпхырэ лъагъор зыщызэгъулэпэ чІы-пІэм цІыфхэм ІапІІ цызэ-рашэкІыштыгъ, нэшІо-гушІоу зэлуупчІыхыштыгъэх. «Сыдым ифэшІэу пІорэ о мыщ фэдиз осыр?» — упчІэштыгъ зыр. — «Хэгъэгум, ти Хэгъэгъушхо, илъэс шІэкІым лъыкІыгъахъэу пащэу иІагъэр зэрэщымыІэ-жыым фэмьтамыгъэмэ сшІэ-рэм», — ритыжыштыгъэ адрэм джэуап.

Къинэу, пэрыохъоу ыпэ къыкІырэм зырыримыгъэ-кІынэу цІыфым гукІуагъэ кы-зыфегъоты. АрынкІи пшІэнэп, сьд кызыраІуи, сьдэу кы-зеушъыихи ытхыаІумэ ри-мыгъахъэу, илъэс пшІыкІу нахъ зымыныбжэ кІалэр уш-тын гъогу зыкІытхыагъэр. Пэхъу, ары зэрэджэштыгъэхэр кІалэм, Мыекъуапэ шеджэ. Янэрэ янэжърэ — тІуми «нынэ» ыІозэ яджэ — ышна-хыкІэхэр зыльэгъугъэхэр мээзэ заулэ хъугъэ. Афэзэщыгъ, къахъуІлэрэр ышІэрэпышъ, мэгумэкІы.

«ГъогурькІо гъогу тенэрэм» зэралоу, мэшІокумкІэ Белоре-ченскэм (Шытхыалэ) нэсыгъ. ЕтІанэ гъогогъу машинэу кыгъэгъуцгъэм итІысхыагъ. Хыльэгъэщэ машин, шъхъа-рыхъон иІэп, тетІысхыапІи итэп. Ежъ нэмыкІэу гъогурькІо зы-фызых машинэм итых. Ахэм ахэхъаным теукІытыхъэрэм фэдэу, Пэхъу машинэм иджаб-гъу зырити, пхъэмбгъум пыгъэу зыхигъэнагъ. Ятэшым къыри-тыжыгъэу шинелэу дытагъэ зыкІэлъыр шыгъ. Ащ къэгъэ-фабэ. Ау Іэбыцо зыпымылэ ыІэхэр чыІэм егъалІэх. Іэхъуамбэхэр пэдыкІых. ТІэкІу шІэ къэс еІотых, зэ-щехъох, ау ишІогъэшхо къа-кІорэп.

Къау-ожи кабинэм пэ-благъэу шытхэм гу кышъатагъ. Ащыщ бзылфыгъэ Іэм-лъэм зишІугъом зыкыфигъэзагъ: «Мальчик, иди к нам, не стес-няйся!» ГукІэгъу макъэу зэхи-хыгъэм зыкыыригъэшІэ-жыгъэу, Пэхъу купым екІо-шъылагъ. ГъогурькІохэр зэлъыкІотагъэх къеблагъ къыралорэм фэдэу.

Бзылфыгъэм гумэкІэу джыри кыІуагъ: «Становись в середине...» КІакоу цыгъыр кызыІуихи, кофтэ цыхъагъэу чІэлъым ичыІухэр кызыри-Іатэхэрэр Пэхъу ыльэгъугъ. Зыфихыым ымышІэу, кызы-кІэкІонкІэ зежъэм, къаухъурэи агузэгъу ифагъ. Къыфызэ-плъэкІыхэмэ, зэлушъэшъжъхэу ыпэкІэ шытыгъэ купым игухэлэ кыгурыІуагъ.

Бзылфыгъэ гукІэгъум унашъо къетым фэдэу, ымакъэ пытагъэ: «Положи свои руки в мои подмышки...» КъыраІуа-гъэр ышІэным нэмыкІ Пэхъу зи кыфэнэжыгъагъэп. Пкъы-шъоным ифэбагъэ зызэхешІэм апэу зэгупшысагъэр — Іэ ппыклагъэм ичыІэ гужъуакІэ-кІэ хэзышыгъэм игукІэгъу зэрэ-гъунэнчъэр ары.

Гъогум хэкІыштыгъ. Пэхъуи тІэкІу къэфэбжыгъэу, егъа-шІэм ышІэштыгъэхэм фэдэу, цІыфхэм ягукІэгъу ыгузэгупІэ ит.

Аузэ станицэу Рязанскэ гуп-чэм машинэр кынынэсыгъ. «Вот зима, так зима...» — аІозэ гъогурькІохэм хыльэгъэщэр къабынэштыгъ. Мыщ дэжыым бзылфыгъэхэм анахъ жэмьланэ горэм кыІуагъ. «А мальчик хо-рошо устроился, не прочь бы и дальше поехать...» Бзыл-фыгъэ Іэм-лъэм зишІугъор мыщ дэжыым къэтхыагъ: «Да перестань ты, Таня, вечно не то говоришь...»

ЕтІанэ бзылфыгъэ гу-кІэгъушІым Пэхъу зыкыфи-гъэзагъ, ыІапи кыфичиэгъ: «Пошли, мальчик, зайдём в парикмахерскую, немного со-греемся там и снова в путь...» — Пэхъу ІорышІэу бзылфы-гъэм ыуж ихъагъ. Машинэр кызышчыуцугъэм парикмахер-скор пэчыжъагъэп. Іоф зышІэу чІэтхэр бзылфыгъэ гукІэгъум нэгущІоу кыпнэгъокІыгъэх. Мыщ дэжыыр ары нылэп зигу-фэбэныгъэ къезытыгъэ бзыл-фыгъэм ыцІэ кызышІагъэр: «Люба, где ты нашла такого мальчика в такую непогоду?» — кызыраІом. «Встретились в пути, ему надо еще в дороге, к родным в аул...» — джауштыгъ ариІуи, Пэхъу шай кы-фаригъэшІыгъ.

Къэфэбжыгъэу гъогу кы-зытхыахъым, цІыф гукІэгъоу непэ зыфэзагъэм тамэ кы-гуиэгъэклагъэу, лъэбэкъу инхэр ыдзызэ ыпэ ригъэхуштыгъ. Тыгъэм пэшІэтырэ осэу дуна-ир чІэзыгъумагъэм пэшІуекІон езыгъэлъэкІын кІуагъэ горэ кыгъотыгъэу, фэмыхъоу ыІупшІэ кэхъублаблэщтыгъ: «Есть женщины в русских се-ленях...» илъэс 12 нахъ ымы-ныбжъэу шІу ыльэгъугъэ усаклом зыкыыригъашІэщтыгъ.

ГЪОЗЭ НЭФЭУ ТЫГУ О УИЛЪ

ТикІэлэегъэджагъэу, цыфышІу дэдагъэу Лидия Акимэ ыпхъум фэгъэхыгъ

Сэнэхъатым анахъ лъапІэу егъэдэжэныр кыххыгъ,
Къуаджэм исабийхэр о зэуугъоилІагъэх,
Урысыбзэ дахэри ахэм аІуплъхъагъ,
Ащ гушІуагъуи насыпыгъи о хэбгъотагъ.
Уигъэсэнтхыдэ тыгъэхм къарыплъхъагъ,
Тызэрэгъэсагъэу ар тэ зэдгъэфагъ.
Уисабийхэр дгосхэу тэ тызэдэппІугъ,
Цыфыгъэ-дэхагъэр тынэу къытфэшІыгъ.
Ным уфэдэу шІулэгъэу иныр о сыдигъуи
къытфыуІэу,

Унэгъу ренэу зІлухыгъэу нэфынагъ.
УинэмылтыкІэ тащыщ горэм ыгу ууІэу,
КъыххэкІыгъэп, о шыхъым уфэдагъ.
Уишхы макъэ зеттежыынчэу гукъэкІыжъмэ
къахэнагъ.
О уигъашІэ зыоухым ныбдэжэгъушІур
чІэтынагъ.
Ау о непи гъозэ нэфэу цыІэныгъэм ушчытІ,
Ащ пай шІугъэм тыфэлажъэу мафэ къэси
тэ тышчыІ.

Ригъэджагъэу БРАНТИ Сар.

ЛЪЭГЪО НЭФ

«СЫДРЭ ЛЪАГЪОКІЭ ШІУМ СЫФЭКІОН?»

(Я 3-рэ нэклубгом кышыжежэ).

— Чылэм бэрэ окІуа, ащ ишІуагъэ кыюкІа?

— Мазэм зэ-тІо тыхэчъы. ТІэкІу чылэм укызыкІэридзыгъэ гуаф сэгъэшІырэр хъэм игъэпсыкІ: укымышІэжъ зыхукІэ, шэч хэлэп бэрэ узэрэдымхыгъэм, ащ ухэти зы-нэмыгъэсым нахышІоу сеп-лы. Къоджэ урамым урычъзэ чэу лъэгэ шІыхагъэхэр зыплъэгукІэ бэ узэгупшысэррэр. Зы мафэ сыналэ тесыдзэ-жыгъ: сиусэхэм янахыбэр къуаджэм, къоджэдэсхэм, псыхъоу Лабэ афэгъэхыгъ. СикъэхукІэри, сипІлапІэри, сигупшысэри къуаджэр, ащ дэс цыфхэр, сипоэзиер ахэр арыба — зэкІэ зэпхыгъэ.

— Усэныр сыдэуицтэу ууб-лагъа? АщкІэ хэта (е сыда) ишІуагъэ кыюкІыгъэу цы-тыр?

— Къоджэ библиотекэм ся-нэ зэмыджэгъэ адыгэ тхылъ чІэлыгъэп. Бжыхъэ е кІымэфэ тІысыжыгъэхэм, хъакум джэ-щысэу, зэрэтэмашъхъэу — бзылфыгъи, нэжъ-Іужъи кьегъэтыскІыгъэхэу, мэкъэ тІупщыгъэкІэ тхылъ зэфъшъ-хъафхэм къафеджэщыгъ. Къэ-бар кІыхъэ гъэшІэгъонхэм — повесть е романхэм сыкІэлэ-цІыкІоу сэри сакІэдэлукІы-цтыгъ. МэкІэ-макІэу тхэным сыфежыагъ. Я 5-рэ классым сисыгъ баснэхэр зысэтхым. Ахэр адыгэ литературэмкІэ сикІэлэгъэджэгъэ Едыдж Сарэ еджапІэм идэпкэ гъээт кы-ригъэхъэгъагъэх. Усэхэри кьэкІуагъэх. Ау нахъ гъогу пыталом сытэзышагъэр я 7-рэ классым сисэу сшэу Къадыр-бэч иныбджэгъу Къуекъо Ас-фар ишІуагъэкІэ, Къуекъо Нал-бый джэ Мыекъуапэ сыкы-кІуи, сызэрэукІэгъагъэр ары. Налбый радиоом Іутыгъ. Къыз-дэгущылагъ, сиусэхэр кыты-гъэх. Налбый ылоштыгъ: «Тхэ зышІоигъом хэти ыгу пымы-утэу апэрэ лъэбэкъум дели, етІанэ изэшІокІ къэнэфщт».

1977-рэ ильэсым, апэрэ зэлукІэ-гъум ильэс 30 тешІэжыгъэу, ІофшІапІэкІэ садэжъ кьэкІо-жъи, Іоф зэдэтшІэжыынэу хъугъэ. Ар ренэу ыгъэшІагъо-щтыгъ: «Не думал через 30 лет работать под руководством своего ученика-воспитанника» ылоштыгъ.

— Анахъ уикІэсэ тхакІо-хэр?

— СикІэсэ усакохэр — Налбый, Ахматовар, Есенинэр.

— Сыда уипоэзиеркІэ къа-пІомэ, зэхябгъэшІыкІымэ ишІоигъор?

— Непэ цыфым шыэны-гъэм чышІэу шІубытырэр: смрэ шІумрэ азыфагу ит цыфым зыздигъэзэн фаер. Ным фэгъэ-хыгъэ усэхэр сІэх, сиусэхэм ахэт ныо сэдэкъэхэдзым фэст-хыгъэри. АщкІэ кІэгъэтхыэм сшІоигъор а лъэуакІори Нэу зэрэщытыр ары, цыфыр хэти зэхэпшыкІышъуным, гукІэ-гъур къуащыным уафэхъазырын зэрэфаер ары.

— ОркІэ анахъ мэхъанэ зІэ-щыІэныгъэ (Тхьэлъанэр) шап-хъэр?

— СэркІэ шІошъхъуныгъэр апэрэй, ар зышІокІодырэр ушъорэщыгъэу пчэгум кьенэ. Ащ ыужылоу шІушІэныр, бэ ащ кыуубытырэр. ПшІолофэу, уигъатхъэу, угу пыкІэу мы лъэ-ныкъор хэпщын фае кыкІэ-кІошт-кыгъэгъэжыщтыгъ уди-мыхыхъэу.

— Сыд уахътэр ара узыт-хэрэр?

— Чэщыр ары. Псэ зыпытым зэкІэм гупсэфыгъо зигъотырэ уж гупшысэр нахъ занкІэу кьэкІо.

— Сыда узгъэнэшхъэирэр бэрэ?

— Сянэ сшы-сшыпхъухэм титхъагъо кызыримылгъэгъ-гъэр ары.

— Хэта уигучІэ шъэф зэпхыллэрэр, зэпІуатэрэр?

— НахыбэмкІэ шъэфгъу ин сфэхъурэр тхъапэр ары.

— Уипоэзиер сыд фэдэмэ ишІоигъуа?

— Сиусэхэр яджэрэ пэпчъ

ежъ ие горэ ахигъуатэу, ежъ кыІомэ шІоигъуагъэм ащы-ІукІэу згъэпсыхэмэ сшІоигъу.

— Усако умыхъугъэмэ ухэ-тыныгъэ ишІошІыра, нэмыкІ Іофэу узтегъэпсыхъагъэр?

— Къоджэ еджапІэм сызычІэсым сурэт сшІыщтыгъ, художественнэ училищым сыкІон Іофми сегупшысэ-щтыгъ, гитарэм сеоштыгъ — макІэп ныла ухэти зышІобгъэ-Іофымэ кыбдэхъун ылгъэкІы-щтыр.

— Анахъ шІульгъэу ин хэта (е сыда) мы дунаим зыцы-фыуиэр?

— Ныр ары. Опсэуфи, зы-щымыІэжъи сищыІэныгъэ хэгъэпкІагъ.

— Сыд зыпхыныгъа тхылъ-еджэхэм адыуиэр, уашиа, сы-дэу кыпфыщытхэ?

— Къытеох, садэжъ кы-чІэхъэх, тхыгъакІэхэр лъэшэу ягуап. ГушыІэм пае, шІэны-гъэлжъэу, лъэпкэ факультетым ипашэу КІыргэ Асхъад хъалы-гъэ ин хэлъэу «Избранные» зыфилорэ ситхылтыкІэ ыщэфі зэреджагъэр, ыгу зэрэрихы-гъэр, студентхэм саІуигъакІэ зэрэшІоигъор кысиІуагъ. Джащ фэд, Адыгэ телевидением илофшІэу Бзэджэжыкыо Хъа-бидэт сиусэхэм ымакъэ еклоу къаджэ, езбырэу бэ ышІэрэр.

— Уигъгъэ кыбдэхъугъэу олгыта?

— Творчествэм ылгъэныкыо-кІэ сэ сичыпІэ згъотыгъэу сшІошІы.

— Анахъ гупсэфыгъо зэб-гъотыллэрэр?

— Поэзиер ары.

— «ГъушІон-едэхъиІэкІын» мэхъанэр кызырэгъурыІорэр, ащ фэдэ фыщытыкІэр зыпэб-гъохырэр?

— Ащ фэдэ кьэбзэгъэ-шъэ-багъэр, лызыр, гукІэгъур, ІэшІугъэр, фэгъэгъур сэрымэ зыпэгъохыщтыр Ныр ары. Сянэ (шІыІэжъп) фэсымышІа-гъэр, игы сызфимыфагъэр ащ ычІыпІэу, Ны папкІэу тызы-пІужыгъэм згъэгупсэфэу,

згъэгущІоу пэгъохымэ, ыгу хэгъахъомэ сшІоигъу.

— ГукІэ хэпхыгъэ цыфэу бгъэлъапІэрэр ишІокІодэу е-щыбгъэзыеу кыхэкІыгъа, ащ узэрехъулагъэр?

— ШыІэныгъэм ащ фэдэ чІыпІэм хэти ригъэуцо хабзэ, сэри кыхэкІыгъ ащ фэдэ уахъ-тэ ситэу, ау тызэкІэрыкІыгъэми, тызэщыпхыщтыгъэм щыщ кыт-фэнэ.

— УишэнкІэ сыд уфэда: ус-тыра, усынкІа, укъаигъа, удыигъа?

— Зыпкэ ит шэн схэлъ — сэгъэлорышІэ, кыыздэлорышІэ иягъэ кысэмыкІэу. НэмыкІым Іэягъэр, ер фэгъэгъуным кын хэслъагъорэп, псынклэу сызэ-кІэкІыжы.

— А зы нэбгырэм умып-шъэу бэрэ удэгущыІэн олгъэкІа?

— Сэлъагы, ау сядэлуныр нахъ сугуап.

— Сыда нахыбэу уиІэхэр: унчІэхэр ара е джэуапхэр?

— УпчІэхэр ары.

— Анахъ узэкІоу, узгъат-хъэу, узэмызэщырэр?

— Усэныр ары.

— УцІыф бая?

— Ары. СІлэм зэкІэм сары-раз.

— Анахъ зызыщыбдзыеу, кыахъуІлэнкІэ узыфэмыр?

— ДзигъэкІэ сыдым фэгъэ-хыгъэми сІлэ рамыІонэу ары.

— Цыф зэфыщытыкІэ-хэмкІэ анахъ ишІоукІыта-гъор?

— Бзылфыгъэм пІэ те-пщэныр ары.

— Сыда о зым (нахыбэм «лгъахъэ» зателгъым?) уиза-кыуа, ушъхъафита?

— Сэгугъэ сэри ащ фэдэ щылакІэм «икъун» елогъэн фаеу.

— «ШІу услэгъурэн» е «сынфаен» бэрэ япІоу кыхэкІыгъа?

— Нэбгырэ пэпчэ зыфайи, зыфэмыи арехыллэ. Ащ дэ-жыым занкІэу хэти сишІошІ еслоныр кыххэсэхы.

— Узэмыжэгъахэр хъакІэ кыпфакоме сыдэу зыбгъэп-сыра?

— Ащ дэжыым кьэкІуагъэм ычІыпІэ зесэгъэуцо.

— Сыда кызысшІэжы-рэм макІэ зыкІыптетыр?

— Кысэклоу сэлъыгъэ, тес-хынэу шэ горэ анахыбэми кызырэхэкІыгъэр, ситеплэ щыщ хъугъэу ары.

— Модэм улъыплъэу цыта?

— Модэр сшІэрэп, ау сшъхъэкІэ сызпылтыжъ, зэкІоу сызэрэщытынэу.

— Илгъэхэм ямыллы-тыгъэу, адыгъэхэм «кІалэ» алоныр яшэн. О сыдэуицтэу уныбжэ узукІэ зэхашІэра?

— СигупшысакІэки, сы-ныбжыкІи лпыкыым сызэри-тыр зэхэсшІэ.

— Шыпкыагъэр, кьэрарыр творческэ цыфымкІэ былы-мышох, ахэр оркІэ хэта кызыкыокІыхэр?

— Ныкылылфыгъэхэр, ныб-джэгъухэр сломэ, ар зэкІэми ашІэ. Тызщыгъыгъэхэрэм ана-хъэу, сызэмыжагъэхэм ащыщ а шэнхэр кызыкыокІыкІэ сэт-хъэ.

— Творческэ гухэлъыкІэу уиІэр?

— Прозэм зыщысыушэты-ныр ары.

— УитхылтыкІэу «Избран-ные» ылоу урысыбзэкІэ кы-дэкІыгъэр ары АР-м и Къэра-лыгъэ шІухъафтын кызырэ-уатыгъэр. Ащ дэт усэхэм янахыбэр Е. Киянскэм зэридэкІыгъэх, кышцэтхъух, ащ елгытыгъэу зэдэкІын ІофымкІэ уиелтыкІэ къапІомэ ишІоигъуагъ.

— ЗэдзэкІын Іофыр кызы-рыклоп. Ежъ авторым игупшы-сэ кышчымыкІэу кьэтыжыгъэн фае. Ащ елгытыгъэу, бэрэ, бэрэ усакоми, зэдзэкІакоми Іоф зэдашІэныр, зэгурьІонхэр анахъ мэхъанэ зІлэу щыт. ГушыІэ закъоу тэрэзэу къэ-мыІуагъэм зэкІэ усэр зэщи-гъэкІони ылгъэкІыщт.

— Опсэу, тапэкІи уитвор-ческэ гъэхъагъэхэм ахэхъонэу, уишІу хэмыкІокІэнэу пфэсІо.

МАМЫРЫКЪО Нурыет.

Къат Теуцожь итворчествэ ехылІэгъэ шІошІ

«НЫ» ЗЫЩІЭМ ХЭТМИ (ТЫГЪУЖЪМИ) ФЭГЪЭГЪУ

Тиадыгъэ гъээт закъоу «Адыгэ ма-кър» кызысштэкІэ апэдэдэ сыналэ зы-тесыдзэрэр статъяр зыу кІэтхагъэр ары. Хэти ыгукІэ эжэрэ тхыгъэхэр, автор-хэр иІэх.

Ыужылоклэ зэкІэ итым сяджэ.

Ильэс икІыгъакІэм ыкІэм етІу-пщыгъэу Къат Теуцожь иповесть хъалэмэгъу «Джэф» зыщІэр кыхъэ зэ-пытыгъ. АпэрэмкІэ, кызырэгъуры-щтыри симышІэу, ари сыдыцІа, ади-мыди шымышшэу суагъэ, ау сэдженэу зысэублэм бэ кызыгурылжыгъэр.

КызытегушыІэрэр пасэм шыІэ-гъэ зы адыгэлІ ищыІакІэ, ипсэукІэ, игъэпсыкІэ хабз. Ар ЛыхъукІэ Тыхъэр ары. ЗэкІоцІыл гупшысэхэр озгъэшІэу тхыгъэ. Ежъ-ежырэу ышІагъэмкІэ цыфым ыгурэ-ышъхъэрэ зыщызэ-бгъэжырэ чІыпІэ ифэгъэ героюу ЛыхъукІэр, а чІыпІэ жэжъум икІы-жыгъэным хэкІыпІэу кыфигъоты-гъэмкІэ авторым тегъэрэзэ, тхыгъэр

гъэшІэгъоны ары анахъэу къэзы-шыгъэри.

Мы повестым седжэзэ, КІэращэм игушыІэу зэхэсхыгъагъэр сыгу кьэкІыжыгъ: «Лым ыцІэ рязгъалорэр цІэр арэп, цІэр зыцІэр ары нахъ».

«Джэф» зыфилорэ повестэу Къатым ытхыгъэм Тембот игушыІэ кьегъэ-шыпкыжыкы. «ЦІэр зыІэтырэр — зыер арын фае». Таурыхыжыым фэдэу тхыгъэ произведением имэхъэнэ шъхъалэу щытыр, зыфэкІоужырэр Джэ-фэу сэ сэлъыгъ. Пшъэрылгъ сшІырэп ар кышшъуфэслотэнэу, зышІоигъор ередж. Ау сэ мы художественнэ произведением гуапэ хэгъотагъ.

ЛыхъукІэр — шакІо, щэрыу, лыхъужъ. Ащ къэшІэкІыгъэу адырэ хъугъэ-шІэгъэ пстэур Теуцожь кы-гъэлъэгъуагъ.

ЛыхъукІэр — мэзылІ, чІыопсыр икІас, пытэгъэ-пхъэшагъэу Лым хэлъымкІи ыцІэ Іугъэу щыт. Ау етІани

ар жъалымэп — зафэ, янэкІэ гукІэ-гъушІ, махэ. Янэ зэрипІугъэу, зэри-гъэсагъэр ыгукІэ ештэ, янэ кыфи-шІыгъэ ушъыи сыдигъуи ымыукыо-ным пылтыгъ, ау... зыфэдэ мыхъурэ щыла? Тыгъужъ анэр ымыукІымэ мы-хъуштыгъэмэ?! Ау ащ кыкІэныгъэ тыгъужыщырым ихъакъ кызырэгъэ-мэ фэнэу епІужы. «Джэф» — джары ащ зэреджагъэр. МыщкІэ кьэхулагъэр щыгъушшэрэп.

Тыкъэм ишхонч охъурэп. Тыгъужъ анэр тефэу ыукІыгъ. Ауми ар мыхъо-мышІагъэкІэ зыфелгъэгъужы. Пшъэ-шъэжыбэр зэришхыгъэм ар епхыгъэми, ежыым псэ зыщытыр зэриукІыгъэр лъэ-шэу кьэхылыгъы. ЫгукІэ гупсэфы-рэп, зегъэмысэжы.

Янэ кыриІогагъ: «А, нынэ, псэ зыпыт умыукІы, зэкІэри Тхъэм кы-гъэхъугъэх». ГушыІэ ным ритыгъ хэти ымыукІынэу.

ЫшІэгъэ Іаэм зэредзэ, тазыр зыты-

релъхъажы ыукІыгъэ анэм кы-кІэныгъэр ыпІунэу. Тыкъэм ар ыбгъэ чІэлъэу иунэ ехы, кынышхо тыри-лгъагъозэ тыгъужыщырыр епІу. Аузэ ины мэхъу, зыщыщмэ ахэхъэ, ежыри (цыф ымышІэу) ны мэхъу — лъфы-гъэхэр иІэхъу. Хэти сйд фэлІуагъэу-фэлІагъэми, зыщыщым екІужьэу зэралорэр кыгъэнэфагъ авторым.

Лъфыгъэм имашІо ным зэрэтелъыр мы гушыІэхэмкІэ кыдгургъаІо. Ты-къэм еІо: «Лъфыгъэм уфырикъушгъэп — мэшІолыгъэшху — уистыщт. У ДжэфыкІи укъелыщтэп».

Ищырхэр игъусэу Джэф къэлъэ-гъуагъ ЛыхъукІэр зэрэгъугъэу.

Ныр — нэу кьэнэжы. Тыгъужы пэт-ми, илфыгъэхэр зыпишІынхэ щыІэп.

Къат Теуцожь итхыгъэ еджэгъошІу дэдэу мызэгъогум пфэмыІоштыми, купкІэу иІэр гъэшІэгъоны, иадыгабзэ куу ыкІи бай.

КІЭРЭЩЭ Зуз.

Красногвардейскэ районым иадминистрации гэсэныгэмкэ и Гэолорышланлэ ипэцэ Іэнатлэ ильэс 16 хуыгуэу зыгэ-цаклэрэр Анна Ивановна Федорко. А уахтэм кыкюцл опыт дэгъу кызы-лэкигэхьаг ипшэрыльхэр зэрифэ-шъуашэу зэшлуихынхэмкэ. Ары лъапсэу фэхуыгуэри гэсэныгэмкэ анахь лоф-шлэкло дэгъумэ ахалытэу зэрэщытым.

Цыфхэм ыгу афызэлухыгъ

Анна Ивановна зипэцэ гэолорышланлэ специалист пэпчъ лэныкыо пэстэури кы-дэлытагъэу ыкы гушшысэ екло-лакэ фырилэу илофшлэнхэр зэригэцаклэрэрэм кэуышлу кызырритыштыр ешлэшъ, фэ-кыулаеу нэбгырэ пэпчъ ыгэгъуа-ззэ, ышлэнэу кытефэрэр нахь тэрэзэу ихуыгэхэным ыналэ тырегъэты. Лофшлэклэшлукэ дисциплинэ пытэми бэ зэрэ-лытыгэм пэе, мы лэныкыо-ри Іэпэдэлэл ышлэрэп, зэриш-лагэм тетэу ылэ иль коллекти-выр зэрэцэ.

Мыщ дэжым игугъу кы-щытшын гэсэныгэм ирайон Гэолорышланлэ иколлегие дэгъоу лоф зэришлэрэр. Ащ изэ-хэсыгъо мазэ кэсэ зэуагъаклэ, лоф зыдашлэрэрэм, шлагъэу шы-лэхэм шатэгущылэх, зэфэхы-сыжхэр шашых, джыри шлэ-гъэн, шыклагъэу дэгъэзыжы-гъэн фаехэр шырахуыхъ. Кы-хэгъэщыгэмэ хуыт коллегием лофэу ышлэштыр ильэс еджэ-гъум иегъэжыгъэм хэуылэу зэ-рагъэнафэрэр, нэужым а планыр гэцэклэжыгъэным иамалхэр зэрэзрахъхэрэр.

Анна Ивановна анахъу ыналэ зытыригэтырэр плуныгъэ-егъэ-джэн лофшлэныр зэрифэшъуа-шэу еджаплэхэм ашызэхэщэгъэ-ныр ары. Тематическэ уплэк-лунхэмрэ предметхэмкэ конт-рольнэ лофшлэнхэмрэ хэш-ы-кышхо афырилэу егъэхъабыр-ыкы зэхарегъашэх. Уплэк-лун-хэм кэуэхуу афэхуыхэрэр, уна-шгохэр кыхарегъэуытх. Сэна-щыгъэ зыхэлъ кэлэцлыкхуэу районым исхэм лофэу адашлэрэр зэришыклагэм тетэу еуплэк-лэ. Игъом ахэр Адыгэ кьэралыгъо университетым шызэхэщэгъэ Академие цыкълум шеджэнхуу арегъэгъаглох.

Еджаплэхэм яадминистраци-еу аттестациемерэ перееаттестаци-емерэ зышыклохэрэм лофышхо адешлэ. Икыгъэ ильэсым ащ пэцэныгъэ адызэрихъэзэ, еджэ-плі 7-мэ аттестациер ащыра-гъэклокыгъ. Еджаплэхэм япэцэ-хэм егъэджэн-плуныгъэ лофшлэ-нымкэ ягуадзэхэм апае заняти-е-семинархэр планыр тетэу афы-зэхэщэх. Джащ фэдэу пщэры-хъаплэхэмрэ еджэплэ шхалэ-хэмрэ яматериальнэ-техническэ базэ гъэпытэгъэны ренэу ыналэ тырегъэты.

Урысыбзэмрэ литературэм-рэкэ езыгъаджэхэрэм ямето-дическэ объединение илофшлэн Анна Ивановна ежъ ышхъэк-лэ хэлажэ. Хэукуныгъэ хамы-шыхъуу кэлэеджаклохэр тхэн-хэм, гушылэнхэм афагъэсэнхэм кэлэегъаджэхэм аналэ тырар-егъадзэ, ащ фэшл кэлэеджа-клохэм ятворческэ лофшлагъэр кызыфагъэфедэх. Зигулыгъэк-лэ кхэхэщырэ кэлэеджаклохэм лоф адэшлэгъэным, ахэр олимпиад-хэмрэ зэнэкьокхуэмрэ ахэгъэ-лэжыгъэнхэм анахъуу ыналэ аты-регъэты.

— Мы аужырэ ильэсишым гэсэныгэм игэолорышланлэ лоф зыдишлагъэр тыкызыхъэ-гъэ 2010-рэ ильэсым нэс Уры-сыем гэсэныгъэ зэрашарагъэ-гъотырэ модернизацие шы-гъэным и Концепцие гэсэны-гэмкэ кыгъэнефэгъэ полити-кэм игъогупэ шхъалэхэм ате-гъэпсыкыгъэу анахь мэхъанэ зэрэтырэ лъэпкъ проектэу «Гэ-сэныгъэ» зыфилорэр гэцэклэгъэ-ныр ары, — ело Анна Иванов-на.

Еджаплэхэм джыри ачлэмы-хъагъэхэр ахэм тэрэзэу афэ-гъэхъабырэгъэнхэмкэ мэхъанэ зилэр ащ фэдэ сабыйхэм лофы-шхо адэшлэгъэныр ары. Ащ пэе ахэр зышалагъэхэрэ лофшланлэхэр кыгъэнежыгъэныхэ зэрэфаем шчэ хэлъэп. Анна Ивановна ар дэгъоу кыгуыроуэ, лэжъанэр кын кызыхъум ашкэ кытефэ-рэр эклэ ышлагъ ыкы ыналэ зы-тыригэтыштыгъэр, джыри зы-тыригэтырэр кэлэцлыкхуэу ыгъыплэ пэпчъ зэфэхъа-фэу гээпсыгъэныр, еджэгъу ильэсым фагъэхъабырыштыр кэлэ-цлыкхуэр нахыбэу егъэджэн-плуныгъэ лофым кыыхегъэуы-тэгъэнхэр ары. Пэстэумкы рай-оным еджаплэм джыри члэмы-хъэгъэ сабый 850-рэ фэдиз зышаланур учреждениемерэ селоу Большесидоровскэм лоф шызышлэрэ зы ведомственнэ кэлэцлыкхуэу ыгъыплэрэ итых. Ахэм кэлэегъаджэхуу, лого-педхуу, психологхуу нэбгыри 100-мэ лоф ашашлэ.

— Блэкыгъэ ильэсхэм еджа-плэм члэмыхъэгъэ кэлэцлыкху-хэм гэсэныгъэ ягъэгъотыгъэ-нымкэ лоф ашызышлэхэрэм ясэ-нэхъаткэ ялэплэсэныгъэ ха-гъэхъуагъ, джыдэдэми хагъахъ, — ело Анна Ивановна. — Нэб-гырэ 15-мэ апшгэрэ квалифика-ционнэ категории, нэбгырэ 38-мэ апшгэрэ категории кыфагъэ-шъошагъ. Еджаплэм члэмыхъа-гъэхэр зышалагъэхэу лофшланлэ-хэм ашылажыгъэхэр шлэныгъэ-хэм зышахагъэхэрэ курсхуу Мыекъуапэ дэт АРИПК-м шыз-хэщэхэрэм ащеджэх, нэбгыри 5 заочнэу апшгэрэ еджаплэхэм ачлэсых.

Районым ит кэлэцлыкхуэу ыгъыплэхэм якэлэегъэд-жэ-кэлэплэхэр республикэ зэнэ-кьокхуэм игъэклотыгъэу ахэла-жэх. Еджаплэм члэмыхъагъэхэм гэсэныгъэ ягъэгъотыгъэным пыл кэлэегъаджэхуу ДОУ N 1-м, 5-м, 6-м, 8-м ашылажыгъэхэр творческэ еклолакэр Іэуы-тыплэ кызыфагышлэу лоф ашлэ. Мы коллективхэм егъэджэн лофшлэныр М. Васильевам ипро-граммэу «Кэлэцлыкхуэу» ыкы Т. Дороновым ипрограммэу

«Лэжгъупкъопс» зыфилорэрэм атегъэпсыкыгъэу зэхашэ, еджа-плэм члэжъанхэм ыпэкэ зэра-гъэгъотын фэе шлэныгъэр нэу-жым нахь гурылогъошлу кыа-фэхуыным пэе охтэ кэлэным кыкюцл кэлэцлыкхуэр еджа-плэм зышафагъэхъабырхэрэм шылыгъыгъэнхэм фэдэ шыклэ-амалыкхуэр гэфедегъэнхэм зырагъэушъомбгъу.

Кэлэцлыкхуэу ыгъыплэхэмрэ еджаплэхэмрэ ялофшлэн анахь шыклэ-амал дэгъоу кыыхафэхэ-рэр, хабзэ зэрэхуыгъэу, нэужым кызыфагъэфедэх. Еджаплэм фагъэхъабырхэрэр зышалагъэхэ кэлэцлыкхуэу ыгъыплэхуэу Н. Крупская ыцлэ зыфауыгъэу N 1-м, N5-у «Факел», N 6-у «Чайка», N 8-у «Колобок» зы-филорэрэм кэлэцлыкхуэр еджа-плэм члэжъанхэм зышафа-гъэхъабырхэрэ группэхуу лоф ашызышлэхэрэм сабыйхэр еджэкэ-гъахэм, кэлэтыгъэным, зэклужыгъу гушылэнхэм, сурэт-шыным ыкы алэкэ зыгорэхэр ашлэнхэм нахь игъэклотыгъэу ашафагъасэх. Джащ фэдэу кэлэцлыкхуэм япсауныгъэ гэ-пытэгъэным, ахэм ягъэжэн, материальнэ базэр гэпытэгъэ-ным ренэу аналэ шатырагъэты. Мыщ пыдзагъэу кыштытлон машомкэ шынэгъончэуу шы-тынхэмкэ яшыклагъэхэр яшлэ-лэгъэнхэмкэ мы кэлэцлыкхуэу ыгъыплэхэм лофшлэнышхохэр зэрашагъэцэклагъэхэри. Ахэм яшлуагъэкэ машом зыкышты-мэ макъэ зыгъэлуштыр сигнализа-циехэр кэлэцлыкхуэу ыгъыплэ пэпчъ джы ачлэтхэ хуыгъэ. А лофшлагъэхэм апэуагъэхъанэу Адыгэ Республикэм и Прави-тельствэ сомэ миллионрэ мин 200-рэ кыафитлупшыгъагъ. Зи-гугъу кьэтшыгъэу лофышхоу ашызэшлуахыгъэхэм ямызакъоу яшыклагъэхуу кыащфыгъэхэри маклэп. Арышъ, кэлэцлыкхуэу ыгъыплэхэм зэрифэшъуашэу яшлэжыгъэхэр зэшлуахынхэмкэ амалышлэхэр джы ялэх. Ащ ежъ Анна Ивановна Федорко ишлогъэ маклэп хэлъыр.

Лъэпкъ проектэу «Шэныгъэ» зыфилорэр шылэныгъэм шы-пырыгъэкыгъэным кыдылтыгъэ-рэ лофшлагъэхэм ягъэцэклэн гэ-сэныгъэм игэолорышланлэ лоф зэрэдишлэрэр игъэклотыгъэу шылыгъэклуатэ. Нафэу зэрэщы-тымкэ, ащ игухэлъ шхъалэу шытыр шлэныгъэу кэлэеджа-клохэм арагъэгъотырэ и дэгъу-гъэ хэгъэхъогъэныр ары. Мышкэ лэжэбкъу гээнфагъэ-хэри ашлэгъэх. Ащ фэд селоу Красногвардейскэм дэт гимна-зиу N 1-р гупчэу зэралытагъэр. Ащ ишлуагъэкэ профильнэ ыкы предпрофильнэ егъэджэныр

еджаплэм шызэхэщэгъэнымкэ джырэ лэжъаным шылэ шапхъэ-хэм нахь адыригъэштэн елэкы, ащ ипашэр Былымыхъэ Ир ары.

Республикэ программэу «Шэныгъэм зегъэушъомбгъу-гъэнымкэ 2007 — 2010-рэ ильэсхэм кыдылтыгъэрэр» зыфи-лорэм епхыгъэу лофшлагъэхэр гэцэклэгъэнхэм ыкы АР-м и Президентэу Тхыакушына Ас-лэан иунашъоу «О создании межведомственной комиссии по выработке предложений по оптимизации действующей сети бюджетных учреждений на тер-ритории РА» зыфилорэм те-гъэпсыкыгъэу егъэджэплэ уч-реждениехэр реструктуриза-цие шыгъэнхэм афэгъэхыгъэу лофшлэныр Красногвардейскэ районым шызышлуахы. Районым иегъэджаплэхэм плэшорыгъэштыр тарифациер ащырагъэк-ло-кыгъ, лэжъаплэу аратыштыр зыфэдиштыр, мылкъоу ащ пэ-луагъэхъащтыр кырадагъ, фэшъхъаф лофшлагъэхэри зэшлуахыгъэх. Егъэджэнымкэ инновационнэ программэхэр зилофшлэн шызыгъэфедэрэ егъэджэплэ учреждениехэм кы-ралыгъор Іэпылэгъуу афэхуыгъэу шыт. Ильэсишым кыкюцл ПНПО-м игъэцэклэн егъэджэплі 7 хэлэжыгъэ. Атеклогъэ еджа-плэхэр селоу Красногвардейскэм дэт СОШ-у N 11-р, кыуаджэу Хыатикъуае дэт СОШ-у N 2-р, се-лоу Красногвардейскэм дэт гим-назиу N 1-р арых.

Икыгъэ ильэсым республи-кэ этапым рахыллэгъагъэх еджаплэхуу N 4-м, N 8-м, N 9-м яматериалхэр. Селоу Белэм дэт еджаплэу N 4-мрэ кыуаджэу Улапэ дэт еджаплэмрэ хагъэу-ны-фыкырэ члэплэхэр аубытыгъэх. Ащ пэе кыратыгъэ сомэ мин 500-мкэ компьютерхэмрэ нэ-рылыгъэу Іэпылэгъухэмрэ ащ-фыгъэх.

«Анахь дэгъоу лоф зышлэрэ кэлэегъаджэхэр кэгъэгущлу-гъэнхэр» зыфилорэм пэе зэнэ-кьокхуэр регъэклокыгъэным пылтыштыр комиссие гэсэныгъэм игэолорышланлэрэ РМК-мрэ ялофшлэхэр хахъэхуу зэхашэ-гъагъ. Уплэк-лунхэм запхырэ-кыхэ нэуж республикэ этапым кэлэегъэджи 6-мэ яматериалхэр кышыыхахыгъэх. Зэнэкьокъум иреспубликэ этап шытеклуагъэр гимназиу N 1-м урысыбзэмрэ литературэмрэкэ икэлэегъа-джэу, республикэмкэ анахь рей-тинг балл ин кызыфагъэшъо-шэгъэ Сливка Оксана Николае-нар ары. Кэгъэгущлуу шлу-хъафтынхуу сомэ мин 30 хуы-рэр кыафагъэшъошагъэх кыуа-

джэу Хыатикъуае дэт СОШ-у N 22-м инджылызыбзэмкэ икэ-лэегъаджэу Ю.К. Ибрагимовам-рэ селоу Красногвардейскэм дэт СОШ-у N 11-м адыгабзэмкэ икэлэегъаджэу С.Б. Коблымрэ.

«Сэнаушыгъэ ин зыхэлъ ныбжыкылэхэм Іэпылэгъуу афэ-хуыгъэныр» зыфилорэу лофшлагъэ-бзэмкэ олимпиадэу зэхашэгъа-гъэхэм афэхуыгъэу кэууххэр ыкы кэлэеджаклохэр зэфэхъаф зэнэкьокхуэм зэрахэлэжыгъэхэ-хэр кыдылтыгъэхэзэ, Красно-гвардейскэ районым ипашэ ахъ-шэу шлухъафтынхэр нэбгырэ 32-мэ афигэшъошагъэх. Дышъэ медалькэ еджаплэр кызыухы-гъэхэм АР-м и Президентэу Тхыакушына Ас-лэан ыцлэкэ сомэ мин зырыз кыратыгъэ.

Кыуаджэу Джамбэчые дэт СОШ-у N 7-р кызыухыгъэу Джымэ Айдэмыр атлетикэ онтэгъумкэ спортым имастер, силовой троеборьемкэ икыгъэ ильэсым дунаим и Кубок кы-дэхыгъэным фэгъэхыгъэу зэнэ-кьокхуу зэхашэгъагъэм ащы-теклуагъэ ыкы Адыгэ Респуб-ли-кэм ианахь спортсмен дэгъуи-пшымы ахалытагъ, сомэ мин 30 кыафагъэшъошагъ.

Районым иеджаплэхэм аще-джэхэрэм япсауныгъэу гэпытэ-гъэнымкэу ДЮСШ-м лофышхо ешлэ. Кэлэеджэкэ 980-рэ спорт секциехэм якыуалэ, кэлэегъэд-жэ 43-мэ ахэм лоф адашлэ. Мы аужырэ ильэсишым кыкюцл ДЮСШ-м пэцэныгъэ адызэри-хъэзэ, спорт лэпкъы 10-кэ рай-он спартакиадэхэр зэхашагъэ.

— Аужырэ ильэсхэм кэлэе-джаклохэм яреспубликэ спарта-киадэхуу зэхашэгъагъэхэм тикэлэеджаклохэр чанэу ахэлэ-жыагъэх ыкы гъэхъэгъэшлухэри ашашыгъэх. Мы аужырэ ильэ-си 3-м кыкюцл ДЮСШ-м спор-тым имастер хуынымкэу канди-дати 9-рэ спортымкэу мастери 3-рэ кыгъэхъабырэгъэх, — ело А. Федорко.

Блэкыгъэ ильэсхэм ЕГЭ-р зэрэтыгъэм кэуухуу фэхуыгъэхэр кыдылтыгъэхэзэ, гэсэныгъэм ирайон Гэолорышланлэ егъэджэн лофшлэным зэхокылыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм, кэлэегъэд-жэ-предметникхэм ялэплэсэныгъэ зыкыгъэІэтыгъэным, конт-рольнэ-измерительнэ материал-хэм лоф зэрадэшлэгъэн фаем итехнологие еджаплэр кызыухы-хэрэм алэ кырагъэхъаным афэ-гъэхыгъэу лофшлагъэхэр рахъу-хъагъэх. Еджаплэхэм япашэхэм ягуадзэхэм, пунктхэм язэхэ-щаклохэм ыкы Іэшхъэтетхэм ильэс еджэгъур оклофэ зыш-ы-рагъэджэхэрэ семинархэр афы-зэхашэщыгъэх.

Общеобразовательнэ егъэджа-плэхэм я 9-рэ ыкы я 11-рэ клас-схэр кыащызыухыгъэхэм язэфэ-хысыжъ аттестацие эклэ кэуухуу фэхуыгъэхэм гэолоры-шланлэ иколлегие, шышхъэлу-м зэхашэрэ конференциехэм, кэлэегъэджэ предметникхэм яметодическэ объединениехэм язэхэсыгъохэм ашатэгущы-лагъэх. Ахэм афэшъхъаф лоф-шлагъэхэри мымакылуу зэшлуа-хыгъэх. А пэстэми япчэгуплэ итыр гэсэныгъэмкэ районым и Гэ-олорышланлэ ипашэ ары.

Анна Ивановна илофшлэ-гъухэм зэрэхагъэуныфыкыгъэм-кэ, иІэнатлэу фытегъэсыхыгъэу гэсэныгъэм илофшлэу дэгъу, цыфхэм ыгу афызэлухыгъ, афэ-хъалэл ыкы Іэдэбышхо хэлъ. Районым иеджаплэхэм ялэш-хъэтетхэмрэ якэлэегъаджэхэмрэ ащ шхъаклэфэшхо фашы.

ШЭКЮ Мир.

ЯсурэтхэмкIэ дунаир къауатэ

КIэлэцIыкIухэмрэ ныбжьыкIэхэмрэ декоративнэ-прикладной искусствэмкIэ язэнэкьокьухэу Адыгэ Республикэм ящэнэрэу шызэхащэгэхэм якIэхухэр зэфакьысыжьыгъэх. ИскусствэхэмкIэ еджэпIэ 14 къэгъэлъэгъонхэм ахэлъжагъ. Сурэтхэм, хэдыкIыныхэм кIэлэцIыкIухэмрэ ныбжьыкIэхэмрэ ягупшысакIэ, шылэныгъэр зэралъэгъурэ шыкIэр къауатэ.

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министерствэрэ АР-м культурэмрэ искусствэмрэ-кIэ иеджапIэхэм МетодикэмкIэ якабинетрэ зэхашэгъэ зэнэкьокьум зэхыхэм къыштыгъушIагъ БжыашIо Фатимэ. ЕджапIэхэм МетодикэмкIэ якабинет Ф. БжыашIор зэрипашэр къыдилыгътээ, сурэтышIхэм ялофшIагъэ осэ ин фишIыгъ. Адыгэкъалэ, Мыекъуапэ, Инэм, Яблоновскэ, Тульскэм, Натырбые, Кошхьаблэ, Гъобэкьуае, Красногвардейскэм, Джаджэ, Тэхутэмькьуае, Каменноостскэм якIэлэеджакIохэм, искусствэхэмкIэ Адыгэ республикэ колледжым, Адыгэ къралыгъо университетым искусствэхэмкIэ институт ястудентхэмрэ кIэлэгъаджэхэмрэ ялэшIагъэхэмкIэ шылэныгъэм ухашэ ашIонгъу.

— ИлэситIум къыклопI зэнэкьокьухэр зэ зэхэтэшх, — еIо АР-м исурэтышIмэ я Союз итхьаматэу Хъуажь Рэмзанэ. — Искусствэм хэщэгъэ ныбжьыкIэхэм яшIэныгъэ хагъахь. Къалэм дэххэмрэ къуаджэм шыпсэурэ кIэлэеджакIохэмрэ яамалхэр зэрээфэмдэхэр къыдгурIо. Сэнаушыгъэу ахэлыр къызэIуахыным фэшI къалэм иныбжьыкIэхэм кIэлэгъаджэу, сурэтышIэу упчIэжьыгъу ашIын алъэкIыштыр нахьыб.

КIэлэгъаджэм кIэлэеджакIор зэрэкIырышIлырэм мэхънэ ин Хъуажь Рэмзанэ реты. ЗэлъашIэрэ сурэтышIэу ГъукIэ Замудин ыгъасэрэмэ япIуаблэхэм гур зыфашэ. Уджыху Эльдарэ ипIуаблэ ИофшIэгъэ анахэ дэгъумэ ашыш. Нэхэе Аскэри пIуаблэр зэришыгъэм уегъэгущо.

Дышгъэ идыкIыныхэр зэкIэми дэгъоу афэгъэпсырэн. ШыIужьу Аминэт хэхьоныгъэхэр зэришышIхэм уицыхэ тебгъалы

Адыгэ Республикэм исурэтышIхэм я Союз итхьаматэу Хъуажь Рэмзанэ нэрэ станицэу Джаджэ икIэлэеджакIоу Екатерина Языковамрэ къэгъэлъэгъонным гущыIэгъу шызэфэхьу-гъэх.

хушIт. Апчымырэ гипсымырэ псэушхьэхэр ахишIыкIыгъ искусствэхэмкIэ Адыгэ республикэ колледжым истудентэу Быжь Азэмат. Екатерина Берславцевам кум кIашIэрэ шыр къэгущыIэштым фэдэу ышIыгъ.

Натырбые икIэлэеджэкло куп унэр, шагур, нэмыкIхэри сурэтхэмкIэ къэгъэлъагъох. Унэм итеплэе шыкIагъэхэр фэолъэгъухэми, къоджэ псэукIэр нэгум къыкIэуцо. Псынэр, псэушхьэхэр, чыгхэр, къуашгъор, нэмыкIхэри къэгъэлъэгъонным хэолъагъох, ижырэ шагум удэхьагъэм фэдэу олгытэ.

Адыгэ пшысэмэ ате-хыгъэ ИофшIагъэхэр

Яблоновскэм шышхэм «къагъэгущыIэхэуи» къыпшхьу, сурэтхэр псэ апытым фэдэх. Хъаджымэ Фатимэ уштыгъуныр къылъэжыгъ. Гъобэкьуаехэу Тхьаркьохэу Иринэрэ Тхьаркьохэу Аминэтрэ ядышгъэ идыкIыныхэр дахэ, лъэкъ гупшысэ ахэлъ. Телефоныр чIэмынэным, къепхьакIыным фэшI хэдыкIынуу ашIыгъэр къыпшхьагъэн ылгъэкIышIт. Абрэдэ Асыет илофшIагъэ хагъэунэфыкIыгъ. Дунаир, тыкьэзыуцухэрэ пкыгъохэр сурэтхэмкIэ къауатэ. Шылэныгъэм фэлэжьэхэм нахэ къыфегъэгущы.

Екатерина Языковар Джаджэ шеджэ. Дунаим идэхьагъэ сурэтхэмкIэ къырилотыкIыгъэу къэбархэр къытфиотагъэх. Зэнэкьокьухэм зэрахэлъагъэр ИофшIэгъэ дэгъукIэ зыфелытэжы.

КIэлэцIыкIухэмрэ ныбжьыкIэхэмрэ шIэжь ялэным, япатриотическэ пIуныгъэ гъэлъэшыгъэным афэшI сурэтхэм якъэгъэлъэгъон шылэныгъэм епхыгъэу къытаIуагъ искусствэм шыцIэрылохэ Бырсыр Абдулахэрэ ЛэупкIэ Нурбийр.

КIэлэеджакIохэр ашлогъэшIэгъонэу сурэтхэм яплых.

Баскетбол. Апшэрэ купыр

ЯтIонэрэ псынкIэ къафэхьущтэп

«Динамо» Мыекъуапэ — «Орел ГТУ — Олимп» Орел хэку — 82:69 (31:24, 26:12, 16:20, 9:13).

Мэзаем и 2-м Мыекъуапэ шызэIуагъэх.

Зезыщагъэхэр: А. Андреев — Пятигорск, В. Жак — Ростов-на-Дону, А. Компаниченко — Азов.

«Динамо»: Барсуков — 2, Пепеляев — 14, Хмара — 11, Иванов — 9, Долгополов — 19, Тыу — 8, Гапошин — 11, Блэгъожь, Степанов — 2, Хьакъун — 6.

Мыекъопэ «Динамо» шит лъапсэм нахэ дэгъоу шешIагъ. Тиспортсменхэр Iэгъуом фэбанэхэ зыхьукIэ хьакIэхэр чIыпIэ кIын радзэштыгъэх. Шитым пэмычыжэу шыкIорэ ешIэгъу уахьтэр бысымхэм дэгъоу агъэфедэштыгъ. Ухьумэн Иофхэр шысэ тепхынэу Александр Степановым ыгъэцакIэштыгъэх. Баскетболист ныбжьыкIэм гуетныгъэ хэлъэу Иоф зыдишIэжымэ, илэпIэсэныгъэ хигъэхьощт.

Опыт ин зилэ Сергей Ивановыр такьикъ 23-рэ ныIэп зэрешIагъэр. Арэу шытми, текIоныгъэм икыдэхын илахьышIу хишIыхьагъ. Тыу Георгий псынкIэу гупшысээзэ Iэгъуор къалэкIихэу, хьурджанэм дахэу ридзэу зэп зэрэтылэгъугъэр. Андрей Долгополовыр шит чIэгъым пхьашэу зэрэшыбанэрэ къетэжыгъ, очко 19 къытфихыгъ. Илья Хмарэ ана-

хьыбэрэ ешIапIэм итыгъэмэ ашыш, баскетболист цыхьэшIэгъу. Хьакъунэ Руслъан, Сергей Барсуковым, Артем Гапошиным зэхэшэн Иофхэр зэрагъэцакIэрэм унгъэрэзэнэу шытыгъ.

Мы сатырхэм спортыр зикIасэхэр яджэхэ зыхьукIэ «Динамо» Орел икомандэ ятIонэрэу зэрэдешIагъэм тэ тыштыгъозэшт. ПэшIорыгъэшпэу хэтэгъэунэфыкIы хьакIэхэм очкоуишI зыгъохэр дэгъоу зэрагъэцакIэхэрэ. Роман Плясовым гъогогъуи 5, Артур Усковым гъогогъуи 4 шитым пэчыжэхэу хьагъэм Iэгъуор радзагъ. ЯтIонэрэ зэIуагъэур хьыгъэу кIощтми, «Динамо» кыхьын фаеу тэлъытэ.

Сурэтым итыр: «Динамо» Орел икомандэ дешIэ.

Гандбол. Суперлигэр

«Ладэр» нахэ лъэш

«Лада» Тольятти — «Адыф» Мыекъуапэ — 35:23.

Мэзаем и 2-м Тольятти шызэдешIагъэх.

ТелефонкIэ къатыгъ. Мыекъопэ «Адыфым» итренер шхьалэу, Урысыем изаслуженнэ тренерэу Александр Реввэ къызэрэтиIуагъэмкIэ, «Ладэм» зэхьокIыныгъэхэр фэхьугъэх. Дунаим ичемпионкэу Людмила Постновар «Звездам» аштагъ. Арэу шытми, Тольятти икомандэ хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэм афэбанэ.

«Адыфыр» «Ладэм» дэу дешIагъэп шхьае, бысымхэр а мафэм хэшIыкIэу нахэ лъэшыгъэх. «Адыфыр» яблэнэрэ чIыпIэм шыл. Яна Усковар тикомандэ аштэжыгъ, «Адыфыр» нахэ чIыпIэ лъагэмэ афэбэнэным зыфегъэхьазыры.

Мэзаем и 5 — 10-м апшэрэ купым хэт гандбол бзылгыгъэ командэхэр Мыекъуапэ шызэдешIэштых. Спортым пыцагъэхэр зэIуагъэу яплыхьэхэу зэхэцакIомэ рагъэблагъэх. Зэнэкьокьухэм «Адыф-2»-р ахэлэжышIт.

Футбол. КIымэфэ зэнэкьокьухэр

«Гигантым» шызэIуагъэштых

Мыекъуапэ футболымкIэ изэнэкьокьу хэлэжыагъэхэр зэIуагъэу кырагъэблагъэх. ХагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр кыдэзыхыгъэхэм афэгущыIэштых. Адыгэ Республикэм ифутбол зегъэушпэомбгъугъэным зэIуагъэу шытегушIэштых. Зэхэхэр Мыекъуапэ культурэмкIэ и Унэ мэзаем и 5-м, сыхьатыр 15-м шаублэшт.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхьазыргъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэкпъ ИофхэмкIэ, IэкIыб къралхэм ашыпсэурэ тилгъэкъэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жьугъэм намалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шхьалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэшыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шхьалэм иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-пшгъэдэкIыжэ зыхьырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ИофхэмкIэ, телерадиокаэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышыпкъагъэу къахагъэхэрэмкIэ къэзытхыгъэхэм пшгъэдэкIыжэ ахьы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым шылажэхэрэмрэ яеплывкIэ зэтемыфэн ылгъэкIышIт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтыхэрэп ыкIи къэзытхыгъэхэм алэкIэдгъэхьажыхэрэп.

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр 6431

Индексхэр 52161

52162

Зак. 258

Хэутыным узшыкIэтхэнэу шыт уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
ЗышыкIэтхэгъэхэ уахьтэр
Сыхьатыр 18.00